

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

Szerkesztőség: hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő N.-Péterfia utca 348 szám.	Megjelen havonként háromszor, 5-én, 15-én és 25-én egy, illetőleg másfél iven. Előfizetési ár egész évre 4 frt., félévre 2 frt., Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt., 200 szóig 2 frt., a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr. harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.	Kiadó hivatal: hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden közlemény és küldemény intézendő, Kis-Mester utca 1382.

A zsinati képviselők választása s a zsinati költségek.

Vége.*)

A zsinati költségek mennyiségének meghatározásánál, nem szabad figyelmen kívül hagyni azon körülményt, hogy a zsinati képviselők mindnyájan, egyháziak épen úgy mint a világiak, napdíjjakkal látandók el. Igaz, hogy eddig az egyházmegyei, egyházkerületi gyűléseken — legalább itt tisztántul — a segédgondnokok általában a világi egyének semmiféle napdíjban s utazási költségekben nem részesültek, egészen a maguk költségén tartották ki magukat. A mi mindenestre nagy elismerést érdemel, hogy buzgó világi férfaink nem csak idejüket áldozzák fel az egyház érdekeiért, hanem azon felül az anyagi terhet is nemes bőkezűséggel viselik. Ugyde mikor zsinattartásról van szó, akkor nem egynehány nap, vagy egy hét veendő figyelembe, hanem több hetek és talán hónapok is, melyek alatt a zsinati képviselőknek távol kell lenni édes otthonuktól s ha már idejüket, munkásságukat felajánlják és meghozzák, tulságos követelésnek látszanék, hogy ezen áldozatot még azzal is tetézzék, hogy a kitartásukra szükségelt költségeket önmagukból fedezzék. Szó sincs róla, hogy világi férfaink között bizonyára tekintélyes számmal lesznek, kik még ezen áldozatot is meghozni hajlandók lennének, de azt mindenkitől nem lehet igényelni. Nagyban megváltoztak az idők a mult évtizedekhez képest. — Bátran kimondhatjuk, hogy épen a közép, ugynevezett nemesi osztály, melyből kerültek ki ref. egyházunk jóltevői, patronusai, egész vidékeken, számban nagyon megfogyatkoztak; úgy hogy több egyházközség szomoruan elmondhatja a költővel, a patronatusi intézmény hajdani fényére s boldogítására vissza gondolva: névben él csak, többé nincs jelen. De meg ha az mondatnék ki elvül, hogy a világiak napdíjban nem részesülnek, akkor igen sajtáságos eljárást kellene gyakorlatba venni a világi zsinati képv-

selők választásánál; nevezetesen nem a képesség, hivatottság és az egyház érdekei iránti érdekeltség lenne a mérvadó, hanem legelső helyen az jönne figyelembe: rendelkeznek-e a választásra ajánlott zsinati képviselők oly anyagi tőkével, hogy a zsinat tartama alatt, a kitartásukra szükségelt költségeket könnyen teljesíthetik. — Így aztán megtörténhetnék, hogy a legalkalmasabb és képeőbb egyéneket el kellene mellőzni tisztán azok miatt, mert ily áldozatra helyzeti viszonyaiknál fogva nem képesek. Az igazság, méltányosság, egyházi ügyeinknek helyes irányban fejlődhetése muhatlanul igénylik tehát, hogy a zsinati képviselők mindnyájan napdíjjal láttassanak el.

Továbbá midőn épen a tisztántuli egyházkerület zsinati költségeiről akarunk szólni, a napdíjakon felül másnemű kiadásokra is gondolnunk kell. Ugyanis ha már Debreczenben tartatik meg, az a nagy horderejű alkotmányozó nemzeti zsinat, a most már használatban levő nagy teremnek oly nemű berendezéséről kell gondoskodni, melyben 114 egyénre állandó, írásra, jegyezgetésre alkalmas, kellő kényelemmel ellátott biztos hely legyen kimutatható; tehát az átalakítási és berendezési költségek számításán kívül nem hagyhatók. — Ezeket a költségeket igaz hogy közösen viselhetnék az egyházkerületek, de miután azon beruházásoknak nagy része, jövőben is használható lesz és szükségét pótol: illő hogy egyedül a tisztántuli egyházkerület terhére essék. Lesznek ezen felül a nélkül is más nemű közös költségek, melyekhez majd a többi egyházkerületeknek is aránylagosan járulniok kell, mint p. o. irodai szükségletek, nyomtatványok költségei, egy-két szolgáló személyzet díjazása stb.

Hogy ha tehát már a tisztántuli egyházkerület 36 képviselője és két elnökének — püspök és főgondnok — napdíjjait számításba vesszük, föltéve hogy Debreczen város lelkes közönsége az elszállásolásról gondoskodni fog, és így szállási költségeket nem számítva, a napdíjoknak legesekélyebb mérvét véve fel naponként 5 frtot, az

*) Lásd a 7-dik számban.

elnökökre 10-et: a tiszántuli egyházkerület zsinati képviselői naponként 200 frt költség fedezést igényelnek; s föltéve, hogy vagy egyhuzamban, vagy megszakításokkal a zsinat 60 napig tart, a költség kerek szám 12,000 frtot tesz. Számításba véve még a már előbb jelzett felszerelési s irodai stb. költségeket, a tiszántuli egyházkerületnek legalább is 14—15,000 frttal rendelkező zsinati pénztár előállításáról kell gondoskodni.

Hogy és miképen fog ez a jelentékeny összeg előállíttatni? Szó sincs arról, hogy az már a zsinat kezdetére teljes mértékben előteremthető legyen. Mert miután annak fedezésére itt sem lehet más forrást megjelölni, mint egyedül az önkéntes adakozást és lélekszám szerint másfél vagy 2 kr adónak kivetését: az pedig a mint a gyakorlatból tudjuk csak lassan szokott befolyjni; épen azért véleményem szerint aligha kerülheti ki az egyházkerület, hogy vagy 10,000 frt kölcsönt ne kényteleníttessék kamatra, évenként bizonyos összeg visszafizetése mellett p. o. a főiskolától — felvenni.

A tiszántuli egyházkerületnek mult évi népességét véve fel 824 ezer lélek; ezután másfél krjával bejönne 12,360 frt, 2 krjával 16,480 frt; e szerint másfél kr kivetésre multhatlanul szükség van, de akkor a lelkipásztorokat, tanárokat, tanítókat és énekvezéreket bizonyos megállapítandó osztály szerint külön adó alá kellene vetni, még pedig oly mérvben, hogy a 12,360 frton felül a nélkülözhetlen 14 vagy 15 ezer frtig levő összeg ő általuk fedeztessék. Ha ellenben a 2 kr adókivetés fogadtatik el, akkor természetesen nem lesz szükség a jelzett belhivatalnokok külön megadóztatására.

Ezen zsinati közpénztár felállítása ellen felhozhatják: minden egyházmegye gondoskodjék az általa választott képviselők költségeiről, tehát minden egyházmegyére magára kell hagyni, hogy miként, micsoda uton és módon tudja fedezni képviselőinek a költségét. — Ugy de még eddigelé uralkodott az a nemes és szép elv egyházszervezetünkben, hogy egymás terhét hordoztuk, a kinek több adatott, többel is járult a közterhek viseléséhez; annak az elvnek kifolyása volt például az, hogy egyházkerületünkben a 160 ezer lelket számláló békésbányai egyházmegye, bárha annyi szavazattal birt és ugyanannyi jogot gyakorolt az egyházkerületi közgyűléseken és törvényszékeken, mint a 23 ezer népességgel bíró n. károlyi, vagy a 21 ezer népességű n. bányai, vagy a 16 ezer népességű máramaros-ugocsai egyházmegye: még is a közigazgatási költségekhez 834 frttal járult, míg amazok 156 + 114 + 84 frttal, tehát a 3 kévessel fizetett többet mint a békésbányai egyházmegye évi járulékanak 3-ad részét. Szó sincs róla, hogy van ebben bizonyos viszásság s meg van sértve azon elv: jus et officium pari passu ambulans, de még is egy keresztyéni elv vonul rajta keresztül, a szeretet, a kölcsö-

nös teherviselés szép elve. — Nagy mértékben nem óhajtának eltávozni most sem ezen gyakorlattól, a mindenestre létező és tagadhatlan anomaliát azzal kívánván némileg enyhíteni, hogy a népesebb egyházmegyék, melyek tehát a lélekszám után nagyobb költséggel tognak járulni a kiadások fedezéséhez, nem 2, hanem 4 zsinati képviselő választására lennének jogosítva; mint a békésbányai, heves n. kunsági, debreczeni és alsó szabócsi egyházvidékek.

A mi végezetre a zsinati képviselők választásának módozatát illeti, legkönnyebben kivihetőnek tartanám, ha minden egyházmegyében a meghatározott számú zsinati képviselőkre, az egyes gyülekezetek presbyteriumai adnák szavazatukat, épen oly módon mint az egyházmegyei vagy egyházkerületi tisztviselőkre gyakorlatban van; s a szavazatok felbontására, a választás eredményének megállapítására, minden egyházmegyében az esperest elnöktele alatt 3—5 tagból álló bizottság — melyet az egyházmegye választ — alakíttatnék. Ezen bizottság bontaná fel a szavazatokat s ha általános többséget senki nem nyerne, rendelné el az új választást; s ez értesitené a választás eredményéről az egész egyházkerületre a püspök elnöktele alatt megválasztott 9 tagu igazoló és bíráló bizottságot is.

Szóval a választási és igazolási eljárásnak minél egyszerűbb módját kell kikeresnünk. — A zsinat — presbyteri elvet valljuk, kövessük tehát ezen a téren is; hogy ha a presbyteriumok az egyházközségek választott megbízottai és meghatalmazottai, ők legyenek feljogosítva a zsinati képviselők választására is. Nagy és népesebb gyülekezetekben sok bajjal és nehézséggel járna az, ha az egyházközség minden tagja választaná azokat, a mint péld. a konventi bizottság munkálatában ajánlva volt. — Hova vezetne az bennünket?

Tiszántuli.

Az államsegélyről és az egy száztóli önkéntes adóról.

(Folytatás.)

Távol legyen, mintha a tanintézetek fontosságát kicsinyleném, s azok részére mind magam áldozatot hozni, mind másokat áldozattételre buzdítani, teljes tehetségem szerint nem igyekezném; sőt inkább! hanem azt még is bátorkodom kinyilatkoztatni, miszerint a 8 ezer frt államsegélynek évenként, a debreczeni főiskola építési költségei fedezésére fordítása — véleményem szerint — alig ha jogos és igazságos, mert:

Az államsegélynek, a papnöveldek fentartására és tökélyesbitésére fordíthatása, a miniszter által csak mint másodfoku cél említettik; és mert a papnövelde kifejezés alatt, egyáltalában nem lehet a debreczeni főiskolát egészben véve érteni; — mert ha a papnövelde szót ily széles

értelemben vesszük, akkor papnöveldeinek kell neveznünk az utolsó falusi iskolát is, mert annak a növendékei közül is válhatnak papok! — Hanem igen is érthette s értette a miniszter a tanintézetek theologiai fakultását; — nem a debreczeni főiskolát, hanem a theologiai fakultást lehetővé tőkélyesbiteni tanerők alkalmazása, egyetemi rangra emelés és más efélék által; a 8 ezer frt pedig nem ilyen célra fordított.

Távol legyen, mintha irigyeném a szegény tanítók államsegélybeni részesítését, velünk szegény lelkészekkel együtt, kétségbeesések közt küzdenek ők a mindennapi kenyérért. Őket csak azért említettem fel, hogy ők is a miniszter leirata által, 2-od fokulag jogosítottak az államsegélybeni részesülésre. Egyébiránt az ő segélyezésök, a szegény lelkészek segélyezésével együtt, inkább alamizna mint segélyezés nevet érdemel.

Távol legyen, mintha a gyámintézetek üdvös célját kétségbe vonnám, s annak tőkét minden tisztességes és igazságos uton és módon szaporítani szent kötelességemnek nem ismerném, hiszen a ki az övéiről gondot nem visel, alább való a hitetlennél; sőt kijelentem, hogy a gyámintézet tőkété szaporítása végett célba vett egy száztólit kevésnek tartom. — Ellenben más részről, ezen pontnál ismét kénytelen vagyok kinyilatkoztatni azon véleményemet, hogy az eredetileg szegény egyházak és csekély díjjazásu lelképásztorok részére adott államsegélynek, valamint bármely más célra, ugy a gyámintézetek részére fordítása is alig ha jogos és igazságos. Mert:

Midőn az evang. egyházak segélyezése az országgyűlés által, az államháztartás költségei közé felvétellett, — az ezen célra előirányzott 65 ezer frt által épen ugy, mint a költségvetés más tétel számai alatt álló összegek által, az évi szükségletek fedezése, illetőleg enyhítése czéloztathatott!!

Ezen évi szükségletei az evang. szegény egyházaknak és lelképásztoroknak vagy vannak vagy nincsenek!

Ez ugyan, midőn a debreczeni főiskola 8 ezer frtjáról volt szó, nem is mérlegeltetett; hanem igen is akkor, a midőn a gyámintézetek 8 ezer frt osztaléka jött kérdésbe; még pedig a dolog természetével egyáltalában össze nem egyeztethető szavazás utján. Az eredmény biztosan, előre tudható volt. Mert:

Az egyházkerület összes lelkészeinek egy nyolczada lévén államsegélyre jogosított, a hétszerte nagyobb többség — tisztelet a kivételeknek — azon menthetetlen önző indok által vezetve, hogy ha jövedelmező állásoknál fogva ők magok nem részesülhetnek is, az állam által nyújtott ezen ingyen pénzben, legalább a gyámintézet utján részesüljenek abból özvegyeik és árváik: megszavazta a gyámintézetek 8 ezer frt osztalékát s abban állapotott meg, „hogy míg él bármily csekély java da lom mal ellátott lelkész is eltarthatja családját.“ (1876. egyh. ker. gy. 147. sz.)

De valjon ugy áll-e a dolog?! annyi a tagadhatatlan igazság, hogy a legcsekélyebb javadalmu lelkészek is évenként bekerül annyi kenyérnek valója, a mennyivel családja megéri. De valjon egy papi család eltartására elég-e csak a kenyér?! egyszerű bár, de tisztességes ruházat s legalább egy cseléd tartása nem szükséges-e? hát a gyermekek gondozására, — a kikkel különösen a szegény prot. lelkészeket áldotta meg az Isten, — elég-e a kenyérrel

eltartás? a 2 és 300 frt közt váltakozó lelkészi összes évi díjazásból, a mai korban, midőn mindennek oly magas ára van, miként fedezhetők a háztartási és neveltetési szükségletek?

Különösen összeszorul a szegény lelkész szive midőn látja, hogy különben jó hajlamu gyermekét szegénysége miatt, a tudomány tisztességes utára eljuttatni nem képes. — Az apa halála esetén biztositanak ugyan a gyámintézetek a kiskoru árvák részére némi osztalékot; — de a szegény lelkész, kevés vigaszt és megnyugvást merit abból, ha az ő, értelmi és erkölcsi képzés nélkül növekedő, két vagy három kiskoru árvája, talán mint ostoros, vagy mint másféle alkalmazásban levő cseléd, használja fel a gyámintézet által nyújtott osztalékot.

Uraim! a gyermekes szegény lelkészek jelentékeny gyámolításánál, az államsegély nemesebb célra fel nem használtathatik! A szegény lelkészek gyermekei közül, míg a háztartás és neveltetés költségei kevesebbel fedezhetők valának, sok kitünő tehetségek emelkedtek ki! a szegény lelkész gyermekekre ne csak testi életökre, — a gyámintézet által, — hanem lelki életökre is, — a neveltetés által, gondoljunk!! — Árvák ezek a szükséggel küzdő apa életében is!

(Vége következik.)

Valódi és ál-vallástürelem.

Talán soha sem irtak és beszéltek többet vallástürelemről és türelmetlenségről, mint épen napjainkban. A napi sajtóban egyre másra olvashatni nagy hangon irt magasztalásokat, a vallástürelem egyes példái fölött, — vagy rosztakaratu megrovásokat, pellengérré állításokat vallástürelmetlenség miatt. Ez mind igen helyes dolog volna, hogy az a mi dicsértetik, csakugyan megérdemelné a dicséretet; s az a mi megrovatik, megrovásra méltó volna: csak hogy a legtöbb esetben nem így áll a dolog. Jól szemügyre véve az egyes eseteket, a legtöbbről bizonyosan áll az, hogy a dicséretet, vagy ellenkező esetben a megrovást nem érdemli meg. Mert az, a mit nagy hangon magasztalnak „példás vallástürelemként“ a napi lapok ahoz nem értő ujdondászai, legtöbb esetben nem egyéb vallásos közönytől, mely tehát nem dicséretet, hanem inkább megrovást érdemel; a mit pedig pellengérré állitanak, mint „a felvilágosodással meg nem egyező vallástürelmetlenséget“: a legtöbb esetben a vallás és egyház jól felfogott érdeke által parancsolt kötelesség.

Hozhatnék fel számos példát a közelmúltból állításom igazolására, azonban ezt mégis most nem teszem, hiszen a szives olvasó maga is emlékezhetik több ily ferde ítéletre. Az én célom inkább az, hogy e kis értekezés határai között feltüntessem azt, hogy mi az a valódi vallástürelem, s miben különbözik ettől a napjainkban vallástürelemnek magasztalt vallásos közönyösség, vagyis ál-vallástürelem.

Türelmennek nevezzük általában nyugodt elhordozását annak, vagy engedékenységet az iránt, a mit megváltoztatni vagy nem áll hatalmunkban, vagy nem is akarunk. — Ha valamit kénytelenek vagyunk eltűrni, annál fogva hogy azt megváltoztatni nincs hatalmunk: ugy látnivaló, hogy e türelem sem jó, sem rossz, sem dicséretet, sem megrovást nem érdemel, mert nem egyéb természeti szükségyszerűség, —

mely erkölcsi beszámítás alá nem eshetik. Erkölcsi beszámítás tárgya csak is akkor lehet a türelem, ha azt, mit eltűrünk, megváltoztathattuk volna, vagy megváltoztatnunk kötelesség lett volna. Világos ebből hogy a türelem, ha az saját akaratunktól függ lehet dicséretes, és lehet megrovásra is méltó. Így például dicséretes türelem egy betegnek lázas kifakadásait elhallgatni; — de megrovásra méltó türelem az igazság elferdítésének, rozszakaratu rágalmazásnak, bűnnek elnézése ott, hol hatalmunkban állott volna ellenállani a gonosznak.

Mint a közéletben, úgy a vallásos életben is van türelem és türelmetlenség. Vallásos türelem alatt értjük a magunk vallásos nézeteitől eltérő, vagy éppen hibás vallásos vélekedések iránt nyilvánuló elnézést. — Ugyde ott is éppen úgy lehet dicséretes vagy megrovást érdemlő a türelem, mint a közönséges élet terén. — Ennek bebizonyítására, egyszersmind a valódi és ál-vallástürelem közti különbség megvilágítására szabad legyen nekem felhasználnom azon adatokat, melyeket 1) az evangyélium, 2) a történelem szolgáltat, s ezek alapján feltüntetnem, miként kell egy valódi keresztyénnek viselni magát az eltérő vallásos nézetekkel szemben.

I.

Krisztus a megváltó, az embervilággal szemben a leg-határozottabb követelményekkel lép fel; olyanokkal, melyek kibékíthetetlenek az ellenkező, vagy ellenséges irányzatokkal. Vessük össze csak Jan. 37; 14: 6; 8: 12; 15: 5; 3: 18-at látjuk, hogy világosság és sötétség, jó és rossz, mint engesztelhetlen ellentétek állnak szemben egymással, s maga Krisztus igen jól tudja, hogy az ő iránta való közönyösségtől már csak egy lépés van odáig, hogy valaki neki ellenséggé legyen. Innen van az, hogy ő azt mondja: „A ki nincsen én velem, ellenem van az.“ (Luk. 11: 23.) Azt is tudja, hogy az ő általa hirdetett vallásnak célja megsemmisíteni más vallásokat, (Máté 28: 18. Márk: 16: 15.) hogy „minden plánta, valamelyet nem az ő mennyei atyja plántált, ki fog szakgattatni;“ ugyancsak ő az, ki látva a jeruzsálemi templom megfertőztetését, szent haragra gyulva, saját kezével veri ki onnan a kufárokat és pénzváltókat. — Kérdés: vallásos türelmetlenség-e Jézusnak ezen szent felhevülése az igazságért, Isten országaért? Bizonyára nem. És hasonló eljárást tapasztalhatunk az ő tanítványai részéről is. Olvasuk el csak: Gal. 1: 8. II. Kor. 6: 14. I. Kor. 5: 11-et, megfogunk erről győződni. Ismeretes dolog, hogy Pál megdorgálja Pétert az ő hibás és ál-engedékenységeért (Gal. 2: 11.) s hogy ugyanő Titusnak azt parancsolja, hogy az eretnek embert két három intés után vesse meg. (Tit. 3: 11.) János apostol is ajánlja a lelkek megválasztását (I. Jan. 6: 1.) s megtiltja a tévtanítók befogadását (2. Jan. 10.) sőt még köszöntését is. — Ezekből világos az, hogy tehát a keresztyén embernek nem szabad közönyösnek lennie a keresztyén igazságok megtagadása iránt, sőt e közönyösség nem volna egyéb, mint az evangyéliom ellen elkövetett bűn.

Hogy ez keresztyéni kötelesség: azt természetesen a világ egyáltalában nem képes felfogni, s ha valaki, különösen ha az lekipásztor, a tévtanok ellen harcol: rögtön mint vallásilag türelmetlen, más vallásuakra átkot kiáltó bélyegeztetik meg. Pedig Krisztus és az ő tanítványainak példája szerint, egy valódi keresztyénnek sem szabad összedugott

kézzel nézni a babona és hitetlenség terjedését, sőt ellenkezőleg mindent el kell követnie arra nézve, hogy másokat e lelki dögvésztől megszabadítson. — Kiáltsa ki bár a világ őt felvilágosulatlanak, bélyegezze bár vallástürelmetlenségnek: vigasztalja magát saját lelkiismerete, és Pál eme szavaival: „Jaj nekem! ha bizonyoságot nem teszek az evangyéliomról!“

Azonban nem csak ily, — a jelen kor által bizonyosan türelmetlenségnek nevezett — példák vannak az evangyéliomban a vallástürelemre vonatkozólag. Krisztus és az ő tanítványai éppen nem szűk keblű fanatikusok. Krisztus nem zúgó viharban, tüzben és földrengés közt, hanem csendes és szelid szellő fuvalomban jelenik meg; és az ő általa hirdetett igazság nem volna igazság, ha annak külső kényszerre, testi fegyverekre volna szüksége a végre, hogy elterjedhessen. Krisztus oly időben, midőn a vad erőszak megsemmisíté a törvényt és jogot, és a zsidók világi királyságot vártak, jelent meg, megalapítani azon láthatlan országot, melyben az a legnagyobb, a ki mindeneknek szolgálja. Ő a legyőzetés által akar győzni. (Ján. 12: 24.) A szív ajtajánál áll és kopogtat (Jel. 3: 20.), ellene való szidalmazásokat hallgatott el a gonoszoktól. (Sid. 12: 3.) Keményen megdorgálja Zebedeus fiait Jakabot és Jánost, midőn azok óhajtják, hogy bár tűz szállana a hitetlen samaritánusok falujára. (Luk. 9: 35.) Péternek parancsolja, hogy tegye vissza hüvelyébe az ő szablyáját, s keresztyén is imádkozik üldözőiért és gyilkosaiért. — Tanítványainak is megtiltja, hogy kitépjék a konkolyt a tiszta buza közül, hadd nevekedjenek együtt az aratásig. (Mát. 13: 29.)

És csakugyan Krisztus példáját és intését követve az apostolok is tisztán szellemi fegyverekkel harcoltak, sőt Pál apostol még azon is örül, ha a Krisztus „versengésből“ predikáltatik, csak predikáltassék. (Filip. 1: 18.) Ugyancsak Pál zsidó lesz a zsidókért, csak hogy némelyeket sikerüljön megnyernie. (I. Kor. 9: 22.) Náziri fogadalomnak is aláveti magát (Csel. 21.) sőt kívánja, hogy az erősek a gyengék kedvéért tartóztassák meg magokat a hus és bor élvezetétől, (Rom. 14: 15.) hogy a botránkoztatást elkerüljék. És így az apostolok buzgalma az igazság mellett, — jóllehet az alapokat szigoruan megtartják — eléggé türelmes és elnéző a gyengék irányában, a mint kívánja e türelmet és elnézést azon szeretet, mely hisz, remél és tür. (I. Kor. 13.) Az apostolok minden szigoruk és engedékenységek mellett mindig mások javát, s Krisztus példáját tartják szem előtt, s éppen azért soha sem ragadtatnak arra, hogy testi fegyverekkel harcoljanak az igazság mellett.

Mennyire ellenkezik e példákkal azon felfogás, melyet a mai kornál találhatunk a türelem, és türelmetlenségre vonatkozólag! Halljuk csak mint nyilatkozik a sokat emlegetett Renán, egy 1880. ápril havában Londonban „a keresztyénség eredetéről“ tartott felolvasásában: „Mint hogy az igazságnak végérvényes kijelentése nem létezik, hanem csak tapogatózik az emberiség, hogy sorsát mindenféle képzelődések által elviselhetőbbé tegye: tehát úgy tetszik nekünk — ugymond — hogy azok irányában, kik arról ábrándoznak, hogy a teljes igazság az ő birtokukban van, nem megvetéssel, hanem részvételteljes jóakarattal kell viseltetnünk... Ez által többet ártunk a dogmatizmusnak, mint az üldözés által. Ez eljárás által ugyanis azon elvet juttatjuk érvényre, hogy minden metaphysikai vitakérdés tárgy-

talán, és hogy az igazság mindenkire nézve épen csak az, a mit ő maga is csak félig meddig látni vél. A fődolog nem az, hogy egyik vagy másik veszélyesnek tartott tant elhallgatassunk, hanem az, hogy a tömeget meggyőzzük az ő egyik vagy másik nézet iránti buzgólkodásának céltalan volta felől. E légben aztán nem képes többé lélekzetet venni az igazság mellett rajongó, le van győzve az általános ernyedség (mollesse) által. Ha a római magistratus a heiyett hogy Polyeuctust halálra ítélte, őt mosolyogva, barátságos kézszorítás után haza küldi: úgy Polyeuctus bizonyára nem kezdi ismét újra; sőt talán öreg napjaiban nevetett volna ifjúkori csinja felett, és tökéletesen értelmes emberré lett volna.

Ez édeskés sima szavak sajátságos ellentétben állnak Voltaire keserű gunyolódásaival, és e fölkiáltásával: „Ecrasez l'infame,” melylyel Krisztus egyházának nyakára akart hágni. — Mindazáltal még alattomosabbaknak látszanak e szavak, mint a nagy vallásgunyoló gyűlölete, s úgy tűnek föl, mint gunyolódás az emberi szellem méltósága fölött, mely az igazság bírására van teremtve s azért szomjuhozik az után. — És bizony nagyon csekély bizodalunk van az ilyen vallástürelemhez; mert ennek csakhamar vége lenne, mihelyt csak egy modern Polyeuctus meggyőződés teljes szilárdságával lenne dolga. — Ezt legalább a történelem nem egy példával bizonyítja.

De halljunk csak más hangokat is a vallástürelemlről. — **L a v a t e r** így nyilatkozik: „Mint ember, minden embernek hozzáférhető vagyok, és nem óhajtok senkit sem még csak egy szempillantással is megbántani, csupán azért mert ő másképen gondolkozik mint én, kivévén, ha nyilvános bizonyítékát adta erkölcsi romlottságának. Quietistákat és pietistákat, socinianusokat és deistákat, sőt még istentagadókat is szívesen látok, és nincs jogom, hogy egyiket is visszautasítsam, föltéve, hogy nem mint testvérem a Krisztusban akar szerepelni, daczára a Krisztus tudományával való ellenkezésének. Mint embert szívesen látom, de úgy, mint tagját azon társaságnak, mely Jézus Krisztust imádja, s Jézus és az ő apostolainak szavait az istenség kijelentésének tartja, — soha!” Csak is az ilyen vallástürelmet tartjuk olyannak, mely a próbát kiállja és a mely képesíthet bennünket e parancs betöltésére: „szeressed felebarátodat, mint temagadat.”

Csák János.

(Folytatása következik.)

Felsőbb hatósági rendeletek.

VI.

A törvénytár, törvénygyűjtemény és rendeletek tára ügyében.

Az 1881. év január hó 1-től számítandó 3 évre a törvénytár, törvénygyűjtemény és rendeletek tára, valamint egyes törvényeknek és rendeleteknek előállításával, a pesti könyvnyomda részvénytársaság, mint pályázat útján legelőnyösebb vállalkozó bizatott meg a belügyminiszter által. — S a létrejött szerződésben különös gond fordított arra, hogy az 1880. évi LIII. t. cikkben érintett kiadványok, a lehető legolcsóbban állittassanak elő, miért is az ezen kiadványokért a megelőző években meg-

szabva volt áruk, az országos törvénytár (corpus juris) kivételével, tetemesen leszállítottak. E szerint az 1880. évi LIII. t. cikkben foglalt kiadványok, 1881. évi január 1-től kezdve, a következő alak és minőségben és a következő áruk mellett fognak megjelenni:

a) az országos törvénytár (corpus juris) 4-edrétben Cicero betűs szedéssel, regale papíron 8 kr;

b) magyar szövegű törvénygyűjtemény 8-adrétben, finomabb papíron Cicero betűs szedéssel 5 kr, ugyanaz selejtesebb papíron, ivenként 3 kr, ugyanaz 16-odrétben, selejtesebb papíron garmond betűs szedéssel, 4 kr;

c) rendeletek tára 8-adrétben finomabb papíron, Cicero betűs szedéssel 6 kr, ugyanaz selejtesebb papíron 4 kr.

A törvények és rendeletek táranak szerkesztésével a „Budapesti Közlöny” és „Törvénytár” szerkesztősége lett megbízva, a példányok szétküldését pedig a belügyminisztérium fogja eszközölni.

Ugyanazért a vallás és közoktatási miniszter folyó évi márczius hó 24-én 332. elnöki sz. alatt kelt leiratában felhívja az egyházi főhatóságokat, hogy a felügyeletök alatt álló tantézetek, egyházi hivatalok s egyéb alárendelt közegek részére szükséglenő példányok mennyiségéről, az egyes kiadvány alakjának és minőségének megjelölése mellett mielőbb, de mulhatlanul márczius hó végéig közvetlenül a m. kir. belügyminisztert értesítsék, hogy a jelzett kiadványok egyes füzetei megjelenésük után azonnal megküldethessenek.

Továbbá azt is tudatja a miniszter, hogy a törvénytár, törvénygyűjtemény és rendeletek tára 1881—1883. évi folyamából, a hatóságokat és testületeket megillető hivatalos példányok szétküldése után fenmaradó s terjesztés útján a közönség számára szolgáló példányok elárúsításával, az 1881. évi január 1-től kezdve számítandó 3 évre, a belügyminisztérium által szerződésileg Nagel Ottó budapesti könyvkereskedő bizatott meg, mint főbizományos, ki a kiadványokat szerződésileg köteles a belügyminiszter által meghatározott és a szóban levő kiadványok egyes füzeteinek borítékain közzé teendő áruk mellett elárúsítani. — Ezen felül köteles főbizományos igazolni, hogy a fővárosban több, a vidéken pedig az ország minden tekintélyesebb városában legalább egy-egy könyvkereskedő czéggel, a törvények és rendeletek fen elősorolt gyűjteményes és önálló kiadásainak albizományba adása iránt, közvetve vagy közvetlenül szerződésre lépett. Ellenben a törvénytár, törvénygyűjtemény és rendeletek tára 1878., 1879. és 1880. évi folyamainak elárúsításával, a következő 3 évre is, a Légrády testvérek budapesti könyv- és könyomda tulajdonos czég bizatott meg a belügyminiszter által.

Végre még megjegyeztetik, hogy az 1881. évi január 1-től 1883. év végéig alkotandó törvényekről és kormányrendeletekről csak is azon törvénytár, illetve törvénygyűjtemény és rendeletek tára tekintendő államilag előállított kiadásnak, mely a pesti könyvnyomda részvénytársaságnál fog megjelenni és a melynek czimlapján nyomtatva az állam czimere és ezen megjegyzés áll: „kiadja a m. k. belügyminisztérium.”

Irodalmi szemle.

Gyakorlati tankönyvek gyűjteménye. Kis általános földirat, különös tekintettel a magyar királyságra. Irta Kuttner Sándor. Sajtó alá készítette Mayer Miksa. Tizenkilenczedik, képes és a legújabb adatok nyomán kidolgozott, a földgömb kettős rajzával és az osztrák-magyar állam térképével ellá-

tott kiadás. Budapest 1880. Lampel Róbert könyvkiadása. Ára 48 kr. 152 lap. Az osztrák-magyar monarchia színezett térképével.

E könyv tartalma és beosztása, minthogy a jelenlegi kiadás már a 19-dik, sokkal ismeretesebb mind a szak-
férfiak, mind általában a közönség előtt, hogy sem azt egész terjedelmében felmutatni kellene. Ugyanazért csak érintőleg mondunk annyit, hogy e czélszerű és hasznos tankönyv az 5-13. lapokon szól a „Mértani földrajz“-ról; a 13-42. lapokon tárgyalja a „Természettani földrajz“-ot; a 42-144. lapokon előadja „A polgári (politikai) földrajz“-ot, szólván előlegesen az emberről és az államról. Végre a 144-152. lapokon kiválóan foglalkozik „Palaestina“ földrajzával, melyet Ézsaiás 51, 3-dik versével rekeszt be.

E tankönyv nagy elterjedtségét s használhatóságát mutatja az, hogy az előttünk levő kiadás már 19-dik és éppen ez a körülmény, nem pedig ártási viszketeg, vagy kákán is göröcsöt keresés indított arra, hogy e tankönyv fogyatkozásait jóakarattal nyilvánosságra hozzuk és a tisztelt sajtó alá készítő Mayer urat felkérjük arra, hogy a hibákat és hiányokat, nemcsak az igazság és méltányosság, hanem a tanulók érdekében is egy újabb kiadásban helyrehozni és kipótolni sziveskedjék, mert miután tankönyvről van szó, melynek tartalma a maga mivoltában reá nyomódik a tiszta laphoz hasonló gyermek elméjére: nagyon szem előtt tartandó a latin költő ama mondása: „Quo semel imbuta est recens servabit odorem testa diu.“

Nem szükség bizonyítani, hogy a földrajz és történelem szorosan összefüggenek egymással, egyik a másik nélkül egy lépést se tehet, mert, mivel hogy az események a történelem tárgyai, nemcsak időben, hanem térben is történnek, a tér pedig a földrajz tárgya, tehát a kettőnek egymással szüntelen karöltve kell járni, jóllehet ez tankönyvben nem tüntethető fel a maga teljességében, hanem csak jelezhető egyik vagy másik tantárgy említésre méltóbb részeinek vagy egyes mozzanatainak a másikba beleszővése által. Ezen elvet vagy eljárást igen helyesen követi a kezünk alatti tankönyv, csak hogy ezt keresztülvittebben kellett volna kitüntetni. — Azon javítások és pótlások, melyeket szeretnék egy újabb kiadásban megtétni, vonatkoznak:

1) Nyomdahibákra. 55. lap. Korponáról azt mondja, hogy 1664-ben Bocskay által meghódított, (1604 helyett); 56. l. Nagy-Szombat. Itt halt meg 1182-ben Nagy Lajos király, (1382 helyett); Szigetvárnál 59. lap az említett, hogy híres annak védelmezése a törökök ellen, 1565-ben (1566. szept. 7. helyett); Hunyadi Mátyás itt (Kolozsváron) született 1442-ben, (1443 helyett); Mátyás király Péterváradon kötött szövetséget 1563-ban a velencei köztársasággal, 1463 helyett.

2) Szerzői hibákra. 50. lap. A Száva Zimonymál ömlik a Dunába, holott Belgrádnál, — a Tisza Titelnél ömlik a Dunába, holott Sósvár vagy Szlankamétnál; az adriai tenger a flumi öböllel együtt a tavakhoz soroltatik. — 96. l. Zürich. Itt született Zwingli hitújító, 1520, — holott 1484-ben született Wildenhausenben, a toggenburgi grófságban; Genf. Itt született Kálvin hitújító 1541-ben, holott 1509-ben született (jul. 10.) Franciaországban, Pikárdiának Noyon nevű városában.

3) Hiányokra. Minden helynél valaha történt kiváló fontosságú esemény okvetlen elsorolása földrajzi tankönyv-

ben nem kívánható ugyan, valamint minden nagy és nevezetes ember születés helyének felemlítése sem, de itt-ott, a mult vagy jelen kiválóbb alakjait s fontosabb eseményeit meg lehetne említeni; mert ha pl. Bazinnál (56. lap) megemlítetik Szepesi András és Nagyváradnál (63-dik lap) Pázmán Péter, — akkor szinte ily joggal Dévánál megemlítendő lett volna, hogy ott született Dévai Biró Mátyás, híres magyar reformátor, ki a legelső magyar helyesírást ant írta s kiadta 1538-ban; — Szathmármegyében Szinér-Váralja, hol Silvester, vagy Erdősi János született, ki a legelső magyar nyelv t ant írta; Vas megyében Sárvár is megemlítendő, melynek közelében 1537-ben állítottatott fel Gr. Nádasdy Tamás által az első magyar könyvnyomda Ujszigeten. — Zimonymál nincs szó róla, hogy ott halt meg Hunyady János 1456-ban. — Szegednél egyetlenegy történeti nevezetességű mozzanat se említettik, holott ott országgyűlések, békekötések stb. történetek s 1879. márczius 12-én az árvíz által csaknem végkép elpusztított; Temesvárt elfoglalta a török 1552-ben, Gyulát 1566. szept. 2-án, ezekről egy szó említés sincs; Ónodnál nincs említés az 1707-ben ott tartott országgyűlésről, nincs szó a hirhedt pozsonyi és eperjesi vértörvényszékekről, amaz 1671-74, emez 1687-ben; Sárospatakról, semmi történeti nevezetességet nem mond, Szalonát sertésstenyészéssel jelzi, de elhallgatja, hogy ott született a nagy nemzeti és népies költő Arany János 1817-ben. — Nem említi Nagy-Enyednek 1849-ben a móczok általi felégetését. A Bodrog folyónak nincsen eredete, hanem a Latorcza és Ondava folyók egyesüléséből származik, ez is megemlíthető lett volna az 50-dik lapon. Szerbiánál nem említi Kragujeváczot, mely pedig az ország 2-dik fővárosa; elhallgatja Belgrádnál annak Nándorfehérvár nevét, s hogy Hunyadi László ott volt várparancsnok; (106. lap.) — Konstantinápolynál nem említettik, hogy azt 1453-ban foglalta el a török; mint szinte arról sincs szó, hogy Szilágyi Mihály és Török Bálint nagy magyar vitézek ott haltak el, amaz kivégeztetvén 1460-ban, emez a hétértoronyba zárattván, meghalt 1541-ben. — Várnánál nem említettik az 1444. évi csatavesztés; Weimárnál nincs szó arról, hogy a Góthe és Schiller bronzból öntött szobrai, egymást átölelő alakban a piac téren állnak; — Wittenberg piaczán szinte ott állnak Luther és Meláncton bronz szobrai s a wittenbergi vártemplom ércből öntött ajtaján ércből öntött betűkkel a 95 világhírű tétel; a wittenbergi egyetem 1817-ben Halléba tétetett át, de nevezett tankönyvben neve se fordul elő egyik városnak sem. — Nem említettik Kassel közelében a Wilhelmshöhe és a Herkules szobor; nem emlékezik Knox János aczéljelleme hitujítóról és tudományos férfiuról Edinburgnál.

4) Elhagyandókra. Az olvasható a kezünk alatti tankönyv 100-101-dik lapján, hogy a római Szent-Péter-féle egyház ugyanazon helyen épült, melyen Szent-Péter apostol kihalállal mult ki. Néro császár ugyanis, miután 9 hónapig börtönben fogva tartotta, a vatikáni dombon keresztre feszítettte. Szent-Pál apostol kinszenvedése helyén épült a Szent-Pál temploma A 151-dik lapon az áll: „Bireh falu, 700 mohamedán lakossal. A 12 éves Jézus itt tévedt el szüleitől.“ Nem hiszem, hogy ezeket valamelyik protestáns gyermek elhíhetné, de a mai mivelődési viszonyo-

kat tekintve, akárhány lehet a római katolikus gyermekek közt is, a ki ezeket nem hiszi. Én legalább hitelre méltóknak nem tartom, épen úgy, mint azt, hogy az augusztus 20-án Budapesten processióval körülhúrczolt kéz a Szent-István jobb keze legyen, pedig ezt is olvashatjuk s tanultatják iskolás gyermekekkel a földrajzban. — A paedagogia elvei szerint a nem igaz dolgok az igazak hitelét is rontják a gyermekek előtt. Ne vegyítsünk tehát legendaszerű, csak hagyományon alapuló dolgokat a tankönyvekbe, sőt kiküszöbölendők abból minden efélék.

Ezeket tartottam szükségesnek a kezünk alatti, különben jeles kézikönyv ismertetésénél megemlíteni. Óhajtanám, ha ezek közül a valóban értékes megjegyzések kiválogattatván, érvényesíttetnének. Ugy hiszem, hogy a kérdéses tankönyv bece s eddig is páratlan elterjedtsége ezáltal csak fokoztatnék!

Rácz Károly.

Törvényjavaslat Zürich kanton államegyházának szervezésére.

Ily czimű munkát ismertet röviden Heer lelkész a Kirchenfreund ez évi harmadik számában. Miután ez reánk nézve is, kik az egyházszervezésről oly sokat beszélünk, érdeklél bir, eme zürichi törvényjavaslat ismertetését következőkben közöljük olvasóinkkal:

Az első rész általános meghatározásokat foglal magában, nevezetesen

1) Az evangélikus államegyház tagjául tekintetik minden evangélikus lakos, a ki nem lépett ki határozottan vagy pedig ki nem jelentette, hogy ő az államegyházhoz nem tartozik.

2) Activ és passiv választási jogot nyer az evang. államegyház minden husz éves férfi tagja.

3) A mi a szervezést illeti, az egyház az állam törvényhozása alá helyeztetik, de joga van arra, hogy e törvény korlátain belül önállólag rendezze és intézze az egyházi ügyeket, az állam felügyelete alatt. Oly rendelkezésekre nézve, melyek az állam feladatát érintik, avagy az állam pénzbéli segélyét igényelik, tartozik az államegyház az állami hatóságokhoz folyamodni közreműködésért, illetőleg beleegyezésért.

4) Az állam magára vállalja az államegyház oeconomicus szükségleteinek teljesítését, nem különben a lelkészek díjazását és az egyházi hatóságok kiadásainak fedezését.

5) Minden 16 éves tagnak szabadságában áll az államegyházból kilépni, csak hogy erről a gyülekezet elnökét írásban tartozik értesíteni.

A második rész tárgyal a gyülekezetekről, melyek egyenként megneveztetnek.

Aztán az egyháztagnak jogai és kötelességei mutattatnak fel. Figyelemre méltó a 10. és 11. §., mely szerint azokra kik az evang. államegyházhoz nem tartoznak, nem szabad oly adót kivetni, melyet a gyülekezetek mint egyházi testület, kiadásaiuknak fedezése végett viselni tartoznak. Azonban csak is azok mentetnek fel a jövő évi adófizetés kötelezettsége alól, a kik az államegyházból leendő kilépésüket október havának első napja előtt bejelentették.

A harmadik rész szól a lelkészekről. Ebben figyelemre méltók a következő §-ok. A 15. §. azt mondja, hogy új

lelkészi állomásokról kell gondoskodni minden olyan gyülekezetben, hol a lelkék száma a hatezeret felülhaladja és a gyülekezet a törvényszerű kötelezettségek elvállalására — például lelkészlak építésre stb. — magát kötelezi.

A 16. §. minden évben tisztújítás.

A 23. §. szerint oly lelkészeknek, kik 30 évi szolgálat után önhibájuk nélkül szolgálatképtelenné lesznek, legalább is a tiszta fizetésnek felével egyenlő nyugdíj biztosítatik. — Az elhalt lelkész családjának egy fél évi összes jövedelem élvezete meghagyatik. Az új választáskor elmelőzött lelkész igényt tart egy negyedévi teljes lelkészi díjazásra, azonban tartozik egy segédlelkészt díjazni; végre a 32. §. felhatalmazza az egyházi főtanácsot, hogy oly lelkésztől, a ki öt évnél több ideig egyházi szolgálatot nem teljesített, azaz hivatal nélkül volt, új vizsgát követeljen.

A negyedik rész körvonalozza az egyházi hatóságok munkakörét. Ily hatóságok lennének: a gyülekezeti hatóságok, az egyházi főtanács (kirchenrath) és a zsinatok. Az egyházkerületi hatóságok kiküszöböltetnek. A gyülekezeti egyházi hatóság jogkörébe tartozik: templomi ügyek gondozása (istentisztelet tartásakor közreműködés), az istentisztelet alatt a rendre és csendre felügyelés; továbbá a lelkész hivatal viselésére, főleg a vallástanításra, ezenkívül a tiszta erkölcsiségre felügyelet; az egyházi hivataloskodók választása, illetőleg az ajánlati jog.

Az egyházi főtanács — kirchenrath — hét tagból áll, ezek közül a zsinat választ ötöt, a kanton tanácsa kettőt; az utóbbiak egyike kormányférfi lenne. Az egyházi főtanács kötelességei ezek: indítványtétel joga a zsinatban s a zsinati végzések végrehajtása; a lelkészekre és gyülekezeti hatóságokra felügyelet, lelkészjelöltek vizsgálása és ordinálása, idegen lelkészeknek a zürichi lelkészek testületébe való felvétele; lelkészi kisegítésekre felhatalmazási jog; tisztviselők választása, segédlelkészi állomások rendezése és betöltése, segédlelkészek kinevezése, tábori papok ajánlása joga; továbbá tisztán egyházi természetű ügyekben a panaszok és czivódások elintézése, áttérteknek az evangélikus reformált egyházba felvételére engedély adás, vétkes lelkészek feletti fegyelmi hatalom.

(Vége következik.)

Válasz.

Nagyérdemű Bonyhay Beniámin urnak, Istentől életet, erőt, egészséget!

Igen sajnálom, hogy id. Osváth atyánkfia, mind engemet zavarba hozott, mind pedig a nagyérdemű t. ur szülöttjét sajátja gyanánt mutatta fel. Én ki fogom jelenteni, hogy tévedés történt. A kéziratot pedig nagyobb bizonyosság okáért a nagyérdemű tek. urhoz elküldöm, s egyuttal kérem, hogy a Vasárnap olvasóit sziveskedjék valamely becses czikkel megörvendeztetni. Hadd ismertessenek fel a bár távol időközökben született testvérek s ölelközzenek Vasárnapi közönségünk, szeretett atyánkfiái édes örömére.

Atyafiságos üdvözlettel és szives várással:
F. Bánya, 1881. Márczius 26.

Czelder Márton,
a Vasárnap szerkesztője.

Különfélék.

Részvényilatkozat Révész Imre halála felett. Sayous Ede a montaubani ref. theologiai fakultás egyik tanára, a theologiai tanárkar és maga részéről részvét és sajnálat kifejező levelet intézett Debreczenbe Révész Imre halála feletti veszteség alkalmával; egyttal — miután személyes barátja volt az elhunytak — kéri tudomásukra hozni a bánatos özvegynek, gyermekeinek, a rokonoknak s Révész tisztársainak fájdalom kifejező megemlékezését.

Valdens lelkészek segélyezése. Az egyetemes presbyteri szövetség filadelfiai nagy gyűlése valósítandó egy részét programjának, t. i. közérővel segíteni az európai szegénységgel küzdő egyházakat, elhatározta az olasz valdens egyház lelkészei sorsának javítását s pénzalap gyűjtésre az egyes tehetősb egyházakat felhívta. Az angol presbyteri egyházkerület Londonban január 11-én e tárgyban közgyűlést tartott, Matheson egyháztanácsos lelkesítő beszédében előadta: Skócia 120,000 frtot szándékozik gyűjteni, ez összegből 90,000 frtot már egybe is gyűjtött. Célja e pénzalapnak évenként 200 frttal pótolni azon valdens lelkészek fizetését, kiknek évi jövedelmök csak 600 frt. Az angol presbyteri egyház is felhivatott járulni a skót gyűjtéshez. Szónok felemlíti, hogy Cromwel Olivér korában 380,000 frt gyűjtettetett az akkor halálra üldözött valdens protestánsok javára; azon összegből az angol kormány kezében maradt 160,000 frt, mely kormány mai napig is fizeti kamatját (évenként 2570 frtot) a valdens egyháznak.

Balogh Ferencz egyháztörténete. Balogh Ferencz „Keresztény egyház története”-éből a IV. korszak, a reformációtól a jelenkorig sajtó alatt van, megjelent belőle 9 iv, Csáthy Károly debreczeni könyvtárusnál kapható (az egész kötet 1 frt 20 kr); a már megjelent kilencz iv a megrendelőnek elküldetik, ez ivekben elő van adva 3 nagy cikkben (két nyomtatott iven) a magyar reformatio története a 16. és 17. században, egészen új dolgozás; a zsinatok története 7 szakaszban, u. m. a vásárhelyi zsinatig (1559), a debreczeni zsinatig (1567), a hercegszöllősi zsinatig (1576), a XVI. század végeig (1599), a komjáti zsinatig (1626), a szatmárnémeti zsinatig (1646), a puritán prezsbiterianizmus leveretéseig (1699). Ezt azért említjük meg, hogy a 2-dik lelkészi vizsgára készülő atyafiak használhatják a vizsgára készülésnél, miután „a magyar prot. egyháztörténet részletei” című mű, melyből eddig készültek, elfogyott s új kiadásáig a fent jelzett kötet pótolandja a hiányt, ennek szem előtt tartásával szerkesztetett a megjelenendő füzet.

Esperest választás. A bihari egyházmegyében a visszalépett Papp Károly esperest helyére Gaál Imre n. kerekii lelképásztor választatott meg. Elismerés a kitűnő elődnek a nyugalomba lépett Pap Károly püspöki lelkésznek, ki 10 éven keresztül igazi hűséggel, teljes odaadással, bölcsességgel és szeretettel kormányozott; a székét elfoglalt új esperestnek pedig üdvözlés és Istennek kegyelme legyen vele, hogy magas hivatását a személyéhez kötött bizalom és édes remények szerint tölthesse be. Méltó egyénben öszpontosult az egyházmegye bizalma.

Megjelent a **tiszáninneri evang. reformált egyházkerület Névkönyve** az 1879–80-dik évi statistikai adatokból össze-

állítva. S. Patak, 1880. 8-adrét, 59 lap. Ára 35 kr. Lelkek száma 236,615, anyaegyház 348, leányegyház 284, rendes lelkész 338, segédlelkész 62, népiskola van 452, tanító 514.

A debreczeni ref. főiskola akadémiai részében a húsvéti szünnapok ápril 10-én veendő kezdetüket s a vásári szünidővel együtt tartanak egész április 27-ig.

Gergely Károly főiskolai tanár a krassói ref. egyház lelképásztorává választatván meg, tanári hivataláról leköszönt. Öszintén sajnáljuk a főiskola érdekében eltávozását, de vigasztalásul szolgál az, hogy továbbra is mienk marad munkálkodásával.

Ujlaki Gábor vitkai lelkész részére Szöcs Imre új bélézrindi lelkész küldött 1 frtot. Öszesen begyűlt **185 frt 6 kr.**

Ajándékozás. A debreczeni főiskolánál egy magát megnevezni nem akaró tanügybarát, a kertészeten magukat kitüntetett tanítóképezdei tanulók buzdítása és jutalmazása végett, egy igen finom oltó fűrészt és 4 frtot ajándékozott. — Midőn ez ajándékozást e lapban közöljük, megemlékezve a magát megnevezni nem akaró tanügybarátnak a debreczeni főiskolában a tanügy emelése s a tanuló ifjuság buzdítása céljából eddigelé tett több rendbeli adományozásairól is a nyilvánosság előtt mondunk köszönetet nemes tettéért.

Tartalom: Zsinati képviselők választása s a zsinati költségek. (Vége.) Tiszántuli. — Az államsegélyről és az egy száztóli önkéntes adóról. (Folyt.) — Valódi és ál-vallástürelem. I. Csák János. — Felsőbb hatósági rendeletek. VI. — Irodalmi szemle. — Zürich kanton egyházszerkezete. — Válasz. — Különfélék. — Pályázat.

Felelős szerkesztő: **Tóth Sámuel.** Szerkesztő társak: **Békési Gyula, Gergely Károly, Géresi Kálmán.**

431—1881.

Pályázat.

A sepsi-szentgyörgyi ev. ref. Mikó-Collegium gymnasiumában, az ürességben levő Ó-classica literaturai és az ujonnan rendszeresített mennyiség- természetani tanszékekre ezennel pályázat nyitattik.

E tanszékek mindegyikével évi 1000 frt (egyezer forint) rendes fizetés és 100 frt lakbérilletmény, vagy szállás van összekötve. A pályázni óhajtok életkorukat, vallásukat, eddigi szolgálatukat, erkölcsi viseletüket és az illető tudományzakokra képesitettségeküket szabályszerűen igazolni tartoznak. Kérvényeiket folyó év április 30-ig bezárólag az erdélyi ev. ref. egyházkerület állandó igazgató-tanácsának alólirt elnökéhez közvetlenül nyujtsák be. Az állomások a következő tanév elején, folyó év szeptember hó 1-én elfoglalandók.

Az erdélyi ev. ref. egyházkerület állandó igazgató tanácsának, Kolozsvárt 1881. márczius 27-én tartott üléséből.

Parádi Kálmán,
tanügyi referens.

Nagy Péter,
erdélyi ev. ref. püspök.